

Зміцер ДАВІДОЎСКИ

НАЎЗДАГОН ЮБІЛЕЮ УЛАДЗІМІРА ДУБОЎКІ

5 ліпеня 2019 г. у газеце “Літаратура і мастацтва” быў надрукаваны артыкул “Дата Дубоўкі” Наталлі Казапалянскай. У ім яна прыводзіць скан старонкі метрычнай кнігі 1901 г., дзе змешчаны правільныя звесткі пра дату нараджэння паэта – 2 (15) ліпеня 1901 г., замест 2 (15) ліпеня 1900 г.

З гэтага запісу Манькавіцкай прываслаўнай царквы Вілейскага павета Віленскай губерні вынікае: Уладзімір Мікалаевіч Дубоўка нарадзіўся 2 ліпеня (па старым стылі) 1901 г. у вёсцы Агароднікі; бацькі: селянін Мікалай Фёдаравіч Дубоўка і Анастасія Іванаўна, абое прываслаўныя; ахрышчаны 15 ліпеня таго ж года; хросныя: адстаўны палкоўнік Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская, жонка сакратара Тамбоўскай духоўнай кансісторыі*.

І тут неабходна выказаць словы шчырай падзякі Наталлі Казапалянскай за гэтае адкрыццё і хуткае данясенне да чытача-даследчыка знойдзеных ёю звестак. Шмат хто з літаратурнаўцаў выказваў сумненні менавіта наконт года нараджэння, але ніхто не здагадаўся ўзяць метрычную кнігу наступнага 1901 г. У кнізе за 1900-ы запісу не знайшлі... ну і хопіць. А спадарыня Наталля давяла справу да лагічнага завяршэння і пацвердзіла правільную дату нараджэння паэта. Прычым зрабіла гэта як сапраўдны архівіст, а яна такім і з’яўляецца, змясціўшы ў артыкуле скан адпаведнай старонкі метрычнай кнігі.

Сумнявацца ў правільнасці новых звестак бессэнсоўна, таму што калі б Уладзімір Дубоўка сапраўды нарадзіўся ў 1900 г., то па новым стылі дзень нараджэння адзначаўся б 14 ліпеня, а не 15-га, як гэта зафіксавана ва ўсіх дакументах паэта. Такая з’ява тлумачыцца тым, што ў 1900 г. прыбаўлялася 12, а не 13 дзён, 1900 г. – апошні

год XIX ст., а 1901 г. – першы XX. Адсюль і розніца ў днях.

Узнікае наступнае пытанне – дзеля чаго, з якой нагоды спатрэбілася змяняць год нараджэння? Справа, хутчэй за ўсё, тлумачыцца тым, што Уладзімір развіваўся не па ўзросце і апярэджаў сваіх аднагодкаў прыкладна на два-тры гады. Відаць, гэта і падштурхнула бацькоў да думкі аддаць сына ў школу раней за вызначаны тэрмін. Але паводле тагачаснага заканадаўства чатырохгадовага малага ні адна школа не магла прыняць, а для пяцігадовых дзяцей існавала працэдура “асобовага разрешення”. Яна прымянялася для таленавітых дзетак. І хутчэй за ўсё бацькі У. Дубоўкі вырашылі змяніць год нараджэння дзеля таго, каб сына аддаць вучыцца менавіта ў чатыры гады.

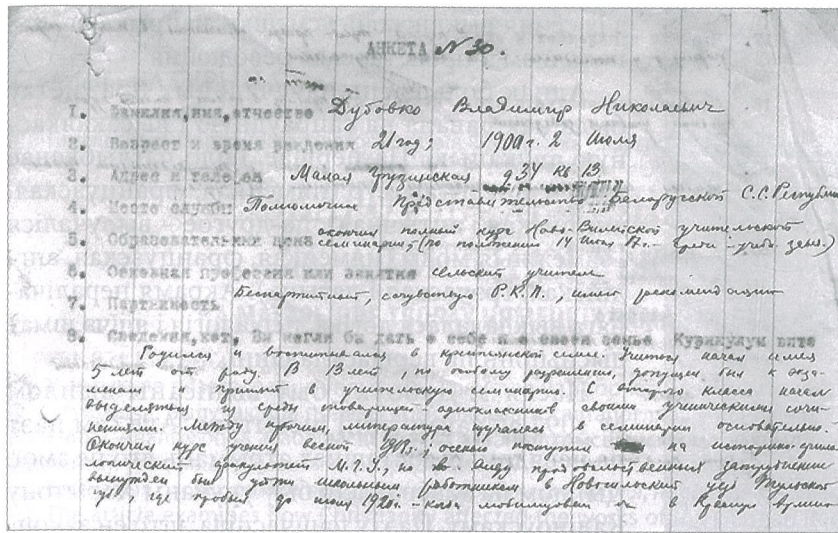
Уладзімір Дубоўка вучыўся ў Манькавіцкай сямігадовай сярэдняй школе з 1905 да 1912 г. Калі правесці вельмі простыя арыфметычныя дзеянні, усё становіцца на свае месцы. У 1905 г. будучаму паэту магло быць пяць гадоў толькі ў тым выпадку, калі годам яго нараджэння лічыць 1900, а не 1901 г.

Вывучаючы назапашаныя мной архіўныя матэрыялы, я выпадкова звярнуў увагу на анкету

МЕТРЫЧЕСКАЯ КНИГА НАХОДИТСЯ В				ГОДАХ, ЧАСТИ ПЕРЕДА, И РОДИЛИШИСА.			
№ записи	№ книги	№ листа	№ строки	Имя, фамилия, отчество и фамилия родителей и крестных	Имя, фамилия, отчество и фамилия родителей	Его крестные родители	Примечание по записи
37	1	8		Дубоўка Уладзімір Мікалаевіч сын Мікалая Фёдаравіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Дубоўка Уладзімір Мікалаевіч сын Мікалая Фёдаравіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	
38	2	15		Дубоўка Анастасія Іванаўна дачка Івана Іванавіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Дубоўка Анастасія Іванаўна дачка Івана Іванавіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	
39	11	22		Дубоўка Іван Іванавіч сын Івана Іванавіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Дубоўка Іван Іванавіч сын Івана Іванавіча Дубоўка і Анастасіі Іванаўны Дубоўка. Ахрышчаны 15 ліпеня 1901 года ў царкве св. Іаанна Бапт. у в. Агароднікі. Хросныя: Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	Фёдар Антонавіч Фяцісаў і Марыя Міхайлаўна Андрыеўская.	

Запіс у метрычнай кнізе Манькавіцкай царквы за 1901 г.

* Казапалянская, Н. Дата Дубоўкі / Н. Казапалянская // Літаратура і мастацтва. – 2019. – 5 ліп. – № 26. – С. 3.

Анкета з аўтабіяграфіяй, напісаная Уладзімірам Дубоўкам.

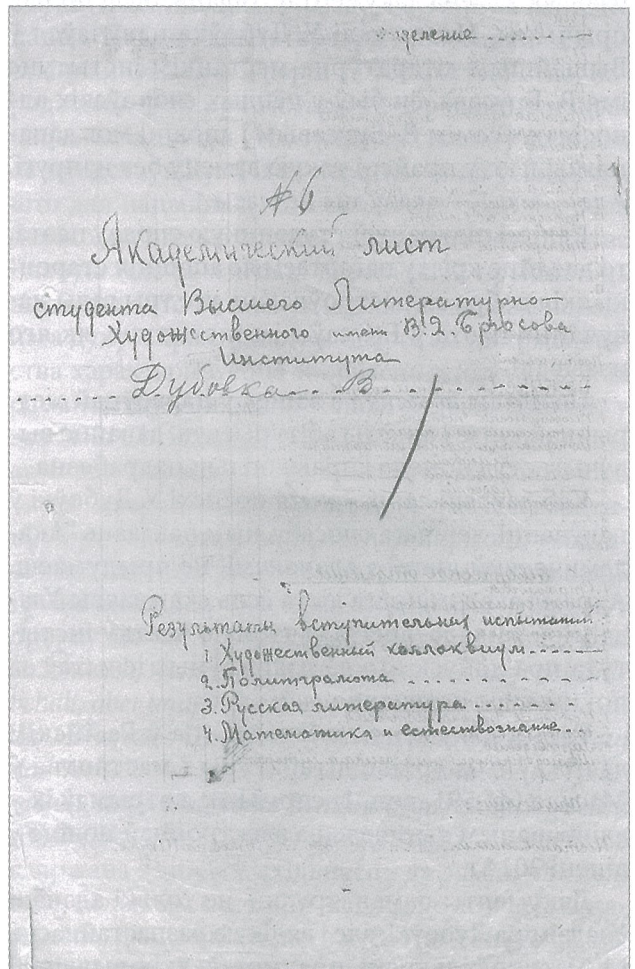
зван быў в Красную Армию”. Так напісана рукой Уладзіміра Дубоўкі ў славутым 8-м пункце Анкеты № 30. Гэтыя звесткі толькі падкрэсліваюць мае думкі і здагадкі аб прычынах змены года нараджэння паэта з 1901 на 1900 г.: каб фіктыўна ўзаконіць 1900 г. і такім чынам зрабіць больш-менш праўдападобны выгляд пяцігадовага ўзросту сына Уладзіміра. Самае дзіўнае, што ніхто нават не аспрэчваў падман. У 4 гады У. Дубоўка быў вышэйшы за 6-7-гадовых дзяцей і меў выгляд 6-гадовага хлопчыка. Відаць, менавіта гэты факт і пры-

са студэнцкай справы, якую У. Дубоўка запаўняў пры падачы дакументаў у Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя В. Брусава. Мяне зацікавіў восьмы пункт: “8. Сведения, кот. Вы могли бы дать о себе и своей семье. Курикулум вите”.

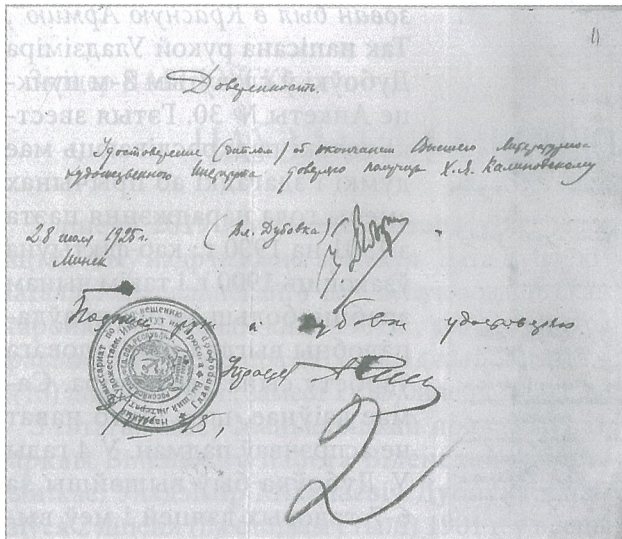
Калі ўважліва вывучаць студэнцкую справу паэта, то ў ёй калі-нікалі ў словах трапляюцца беларускія літары *і, ў* і некаторыя іншыя. Але ні ў кога з выкладчыкаў гэта не выклікала абурэння і не лічылася памылкай у яго моўных заданнях, усе добра разумелі, што У. Дубоўка думаў і пісаў на роднай мове – беларускай. Паэт сустракаў толькі падтрымку і дапамогу з боку выкладчыкаў інстытута, нават у паслялагерных размовах з сябрамі пра навучанне ў інстытуце ён казаў, што з некаторымі педагогамі размаўляў выключна па-беларуску. Гэта быў сам Валерый Якаўлевіч Брусаў і яго намеснік па вучэбнай частцы Міхаіл Сцяпанавіч Грыгор’еў. Валерый Якаўлевіч добра ведаў і разумеў беларускую мову, бо перакладаў творы нашых славетых песняроў Я. Купалы і Я. Коласа з беларускай на рускую. А вось адкуль яе ведаў М. Грыгор’еў, сказаць не магу.

Вось што напісаў Уладзімір Мікалаевіч у анкеце: “Родился и воспитывался в крестьянской семье. Учиться начал имея 5 лет от роду. В 13 лет, по особому разрешению допущен был к экзаменам и принят в учительскую семинарию (вылучена мной. – З. Д.). С второго класса начал выделяться из среды товарищеско-одноклассников своими ученическими сочинениями. Между прочим, литературу изучали в семинарии основательно. Окончил курс учения весной 1918 г. и осенью поступил на исторический факультет М.Г.У., но ввиду продовольственных затруднений вынужден был уйти школьным работником в Новосёлковский уезд Тульской губ., где работал до июля 1921 г. – когда мобили-

тупіў пільнасць дырэктара Манькавіцкай сямігодкі. Калі казаць па шчырасці, то бацькі паэта ніколі не пашкадавалі пра свой учынак, ён адкрыў для іх сына шлях і ў навуку, і ў творчасць. Мы добра ведаем, што У. Дубоўка стаў паэтам № 1 у беларускай літаратуры 20-х гадоў ХХ ст., ён стварыў навуковаабгрунтаваны праект беларускага правапісу, які стаў асновай сучаснай

Акадэмічны ліст Уладзіміра Дубоўкі.

Даверанасць на атрыманне дакумента пра заканчэнне навучання ў Вышэйшым літаратурным інстытуце імя В. Брусава.

беларускай арфаграфіі. Але тут неабходна зрабіць абмоўку. У далейшым жыцці У. Дубоўкі было нямаła выпадкаў, калі ён мог вярнуць сапраўдны 1901 г. нараджэння замест 1900-га. Чаму не выкарыстаў магчымасці? Паэт быў чалавекам смелым, яго не магла спужаць такая дробязь, як замена дакументаў. Відаць, былі іншыя прычыны. Нават калі У. Дубоўка навучаўся ў Вышэйшым літаратурна-мастацкім інстытуце імя В. Брусава, ён быў у цёплых сяброўскіх адносінах з самім В. Брусавым і апошні мог дапамагчы паэту прайсці такую замену без напругі. Але... але... Адказу мы не маем.

Калі мы закранулі студэнцкую справу паэта, то давайце крыху пагартваем яе апошні старонкі, якія добра адлюстроўваюць усе тры гады навучання паэта ў Брусаўскім інстытуце, як яго называлі.

Пачаўшы артыкул з запісу ў царкоўнай метрычнай кнізе і анкеты абітурыента, давайце вывучым студэнцкую справу больш падрабязна.

Каб давесці сапраўдныя поспехі У. Дубоўкі ў навучанні, лепшага спосабу, чым паказаць “Академический лист” з адзнакамі, не прыдумаеш. Акрамя акадэмічнага ліста ёсць скан заявы Уладзіміра Мікалаевіча ў вучэбную частку інстытута пра допуск яго да дзяржаўных іспытаў за поўны курс навучання.

Гэтыя дакументы знаходзяцца ў Расійскім дзяржаўным архіве літаратуры і мастацтва ў Маскве (ф. 591, воп. 1, спр. 314), я атрымаў іх у алічбаваным выглядзе па электроннай пошце ў ліпені 2014 г.

Дакументы дэманструюць не толькі адзнакі Уладзіміра Дубоўкі, але і вялікую разнастайнасць і шматпрофільнасць прадметаў, якія вывучалі студэнты ў літаратурным інстытуце. Некаторыя

з іх сёння выклікаюць усмешку, напрыклад “Капіталізм і пролетарская рэвалюцыя”.

Аднак большасць навучальных прадметаў была накіравана на сапраўдную і высакаякасную адукацыю. Па-першае, ішло паглыбленае вывучэнне літаратур (нямецкая, французская, англійская і антычная), па-другое – вывучаліся і замежныя мовы (нямецкая, французская, англійская, грэчаская і латынь). Акрамя пералічанага выкладалася логіка, псіхалогія і яшчэ шмат дысцыплін па вершаскладанні.

Пасля У. Дубоўку быў выпісаны дыплом № 1092 аб заканчэнні інстытута. Але сам паэт па неведомых абставінах атрымаць яго не змог. Дыплом па даверанасці быў уручаны Харытону Каліноўскаму. Паэту пашчасціла, што ён закончыў найцудоўнейшую навучальную ўстанову. У лістападзе 1925 г. Вышэйшы літаратурна-мастацкі інстытут імя В. Брусава быў зачынены.

Дзякуючы своечасова пададзенай заяве У. Дубоўка быў дапушчаны да здачы дзяржаўных іспытаў. На заяве паэта хораша расчытваецца рэзалюцыя М. Грыгор’ева “Допустить” і яго подпіс.

Вядомы паэт, рэктар і любімы выкладчык Валеры Якаўлевіч Брусаў памёр 9 кастрычніка 1924 г. ад крупознага запалення лёгкіх. Для яго студэнтаў гэта было сапраўдным горам. Для іх гэты чалавек быў значна большым, чым выкладчык і кіраўнік інстытута, да яго ставіліся як да бацькі. Вельмі асцярожна студэнты неслі труну з целама любімага настаўніка ад Паварскай, 52 да Новадзявочых могілак на сваіх плячах, змяняючы адзін аднаго так, каб труна нават злёгка не калыхнулася.

Пасля смерці рэктара В. Брусава інстытут узначаліў В. Палонскі, яго намеснікам па вучэбнай частцы застаўся М. Грыгор’еў, які і быў сапраўдным кіраўніком, Палонскі ж толькі падпісваў дакументы. Новы рэктар добра разумеў, што другім В. Брусавым ён не стане, таму, відаць, не вельмі клапаціўся пра лёс установы, такое стаўленне і прывяло да поўнай ліквідацыі інстытута. Праўда, М. Грыгор’еў змог арганізаваць замест інстытута Вышэйшыя літаратурныя курсы, дзе вучыліся тыя студэнты, якія паступілі ў 1924 і ў 1925 г. Пасля заканчэння курсаў маладыя паэты, празаікі, драматургі і крытыкі атрымалі дыпламы аб вышэйшай адукацыі. Але гэта былі, на жаль, дыпламы ўжо не Брусаўскага інстытута. Пазней былі зачынены і літаратурныя курсы. Краіна не мела вышэйшай літаратурнай адукацыі аж да 1932 г.

У 1932 г. на традыцыях Вышэйшага літаратурна-мастацкага інстытута імя В. Брусава і грыгор’еўскіх Вышэйшых літаратурных курсаў па тым жа адрасе на вул. Паварскай (пазней Цвярскі бульвар) быў адкрыты сучасны Літаратурны інстытут імя А. М. Горкага.